provincie Zuid-Holland

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

D.H.G. Fernald (Groep Doe STOER)
(d.d. 22 oktober 2026)

Nummer
4494

Onderwerp
‘Geen woorden maar daden’- Actieve openbaarmaking en handhaving van (versnelde) huisvesting statushouders in Zuid-Holland

Toelichting Gedeputeerde Staten: De statenvragen van Statenlid Fernald (Groep Doe STOER) met onderwerp “‘Geen woorden maar daden’- Actieve openbaarmaking en handhaving van (versnelde) huisvesting statushouders in Zuid-Holland zijn gericht aan de Commissaris van de Koning (cdK). De cdK is in het asieldossier actief als rijksorgaan. Om voldoende opvangplekken te realiseren in Nederland heeft de regering alle commissarissen van de Koning (cdK's) gevraagd om de samenwerking te bevorderen tussen in de provincie werkzame rijksambtenaren (zoals het COA) en andere overheden (op basis van art. 182 lid 1 onder a Provinciewet jo. Art. 1 Ambtsinstructie). Invulling aan deze taak wordt gegeven met een Provinciale Regietafel (PRT). Wanneer cdK's hun werk doen als ‘rijksorgaan’, leggen ze daarover desgewenst verantwoording af aan de regering, niet aan Provinciale Staten. De afwezigheid van een verantwoordingsrelatie staat echter niet in de weg dat de cdK de leden van Provinciale Staten graag over zijn werkzaamheden informeert. De vragen over asielopvang beantwoordt de cdK als rijksorgaan. De huisvesting van statushouders valt onder de portefeuille van gedeputeerde Koning. Wanneer gemeenten op trede 4 of hoger van de bestuurlijke interventieladder huisvesting vergunninghouders worden geplaatst sluit de cdK aan bij de bestuurlijke gesprekken. De vragen over de huisvesting van statushouders worden beantwoord door Gedeputeerde Staten.

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Toelichting deel 1:

In reactie op de beantwoording van schriftelijke vragen d.d. 14 juli 2026 (4446) en de daaropvolgende publieke uitspraken van de Commissaris van de Koning, stelt Groep Doe STOER vast dat de situatie rondom de asielopvang en huisvesting statushouders in de provincie Zuid-Holland het kookpunt heeft bereikt. De opvangcrisis is inmiddels geëscaleerd tot een onhoudbaar niveau. Woorden, plannen en 'bestuurlijk overleg' volstaan niet langer wanneer gemeenten stelselmatig wettelijke taken weigeren. Het is tijd dat de provincie overgaat van woorden naar daden. Op 14 juli 2026 heeft Groep Doe STOER kritische indringende en urgente schriftelijke vragen gesteld met als titel ‘Escalerende onhoudbare asielopvang-crisis en weigerbeleid: Oproep aan de Commissaris van de Koning, toon leiderschap en grijp in!’ (4446) De vragen gaan over een reële en voelbare asielopvang-crisis in onze provincie. In 2023 werd er door de Tweede Kamer en toenmalig staatssecretaris van Justitie en Veiligheid Eric van der Burg (VVD) (Asiel en Migratie) al gesproken over een crisis in de asielopvang. Groep Doe STOER ontving dezelfde dag (14 juli 2026) een informeel e-mailbericht, buiten het officiële registratiesysteem

om, dat het College van Gedeputeerde Staten gelet op de vakanties in het zomerreces de termijn van zes weken niet zou gaan halen. Een formele uitstel-brief, zoals de wet en ons Reglement van Orde voorschrijven, schittert tot vandaag door afwezigheid in het officiële informatiesysteem van Provinciale Staten. Echter, een dag later, op 15 juli 2026 werd er wel tijd gevonden om een 'Save the date' te versturen voor een VZHG-PZH najaarscongres op 30 oktober 2026 over 'Crisis, welke crisis?' Blijkbaar was er wel ambtelijke capaciteit om congressen te organiseren en uitnodigingen te versturen, maar niet om aan de wettelijke informatieplicht richting Provinciale Staten te voldoen. De uitnodigingstekst stelt dat uitdagingen te vaak als crisis worden bestempeld, waardoor het begrip betekenis verliest en roept op om te leren onderscheiden wat een echte crisis is en hoe met optimisme verder te gaan. Na het zomerreces zijn op 1 september 2026 de schriftelijke vragen van Groep Doe STOER uiteindelijk beantwoord. Inmiddels is afgelopen week de zoveelste brandbrief van minister Bart van den Brink (CDA) (Asiel en Migratie) naar alle Nederlandse gemeenten gestuurd. Er wordt met klem een beroep gedaan op alle gemeenten om direct bij te dragen aan extra opvangplekken voor asielzoekers en het huisvesten van statushouders. Het is pijnlijk dat de provinciale top alle tijd heeft voor het organiseren van pretentieuze congressen om te filosoferen over het maken van onderscheid tussen wat echt urgent is en wat vraagt om een lange adem, terwijl controlerende Statenvragen ondertussen worden uitgesteld. De druk op de asiel- en woningketen is vandaag de dag nog onverminderd hoog. Commissaris van de Koning Wouter Kolff heeft in navolging van de zoveelste brandbrief van minister Bart van den Brink (CDA) (Asiel en Migratie) op 14 oktober 2026, in het radioprogramma Sven op 1, een dringende oproep gedaan aan gemeenten om sneller statushouders te huisvesten, omdat de provincie anders wettelijk verplicht is om in te grijpen. De volgende vragen sluiten direct aan op de formele schriftelijke vragen van 14 juli jl. (4446) van Groep Doe STOER (Samen Tegen Onrecht en Racisme): 'Escalerende onhoudbare asielopvang-crisis en weigerbeleid'.

De volgende vragen zijn nadrukkelijk, uitsluitend en persoonlijk aan de Commissaris van de Koning als voorzitter van ons hoogste provinciale orgaan gericht, met het verzoek om een directe en inhoudelijke beantwoording zonder verwijzing naar derden.

1.1 Is een asielopvang-crisis voor de Commissaris van de Koning alleen een interessant academisch praatonderwerp voor een najaarscongres?

Antwoord
Nee. De commissaris van de Koning (cdK) is vanuit zijn al rol als rijksorgaan voorzitter van de Provinciale Regietafel Asiel en Migratie (PRT), waar gemeenten, provincie, Rijk en COA afstemmen over asielopvang. De cdK is verantwoordelijk voor de coördinatie van de spreidingswet in de provincie Zuid-Holland en heeft blijvende aandacht voor de realisatie van voldoende asielopvang.

1.2. Waarom maakt de Commissaris van de Koning wel tijd vrij in zijn agenda om te filosoferen over het maken van onderscheid tussen wat echt urgent is en wat vraagt om een lange adem en heeft de ambtelijke ondersteuning en de provinciale top wel tijd voor het versturen van pretentieuze uitnodigingen, maar worden formele openbare democratische vragen uitgesteld?

Antwoord
De vragen van Groep Doe STOER (4446) van 14 juli 2026 zijn niet binnen de termijn van zes weken beantwoord in verband met het zomerreces en het daaruit volgend verlof van de betrokken

ambtenaren. Groep Doe STOER is hierover via een mailbericht geïnformeerd. Gedeputeerde Staten (GS) hebben geen officiële uitstelbrief verzonden. Dit had wat GS betreft anders gemoeten.

1.3. ‘Gemeenten moeten hun verantwoordelijkheid nemen, anders grijpt de provincie in’. In Zuid-Holland lopen meerdere gemeenten al jaren achter de feiten aan. Om de druk op te voeren en te zorgen voor daadwerkelijke versnelling, is absolute transparantie noodzakelijk. Inwoners en volksvertegenwoordigers hebben het recht om exact te weten welke gemeenten verzaken. Is de Commissaris van de Koning bereid om vanaf heden per direct een openbaar en maandelijks geactualiseerd overzicht van de benodigde opvangplekken in Zuid-Holland te publiceren op de website van de provincie? Zo nee, waarom weigert de Commissaris van de Koning deze transparantie?

Antwoord
De minister van Asiel en Migratie publiceert elke twee jaar voor 1 februari in de Staatscourant de benodigde asielopvangplekken in de capaciteitsraming. Voor Zuid-Holland gaat dit om 18.175 plekken. Op de website van het COA is inzichtelijk welke asielopvangplekken er in de provincie Zuid-Holland op dit moment beschikbaar zijn.

1.4. Is de Commissaris van de Koning bereid in de beantwoording van deze vragen een exact overzicht per Zuid-Hollandse gemeente aan te leveren wat betreft het volgende?

- *De wettelijke taakstelling voor het aantal te huisvesten statushouders over de afgelopen drie jaar (2024, 2025, 2026);*
- *De exacte actuele achterstand in absolute aantallen per gemeente op dit moment;*
- *Het aantal maanden/jaren dat de betreffende gemeente al onafgebroken achterloopt op haar wettelijke plicht.*

Antwoord
Toezicht op de huisvestiging van vergunninghouders is een wettelijk taak van de provincie en daarmee een verantwoordelijkheid van GS. De provincie publiceert gegevens over de huisvesting van vergunninghouders via het IBT-dashboard Zuid-Holland. Het dashboard biedt per gemeente inzicht in de realisatie van de wettelijke taakstelling en maakt zichtbaar of sprake is van een achterstand. De gegevens worden tweemaal per jaar geactualiseerd: aan het begin en halverwege het jaar. Ook kunnen gegevens uit voorgaande jaren worden geraadpleegd, waardoor het dashboard inzicht geeft in de ontwikkeling van eventuele achterstanden. Bij de informatie aan PS over het recente IBT juli-oordeel hebben GS een overzicht meegestuurd met de actuele trede per gemeente.

1.5. Er zijn momenteel zeven weigergemeenten in onze provincie die al drie jaar of langer hun wettelijke taakstelling voor statushouders niet halen. Waarom wordt er voor deze locaties nog steeds gewacht tot het voorjaar van 2027 voordat er juridisch wordt ingegrepen en waarom grijpt de Commissaris van de Koning in het licht van de acute crisis en zijn uitspraak dat deze gemeenten nu echt ‘achter de broek aan worden gezeten’, niet vandaag nog in?

Antwoord
Het interbestuurlijk toezicht (hierna IBT) op de huisvesting van vergunninghouders kent een interventieladder met zes treden. De hoogste trede, indeplaatsstelling (wettelijke dwangmaatregel),

kan niet plaatsvinden zonder eerst de lagere treden van de interventieladder en de daaraan gekoppelde acties en termijnen te doorlopen. Uitgangspunt hierbij is dat een besluit tot indeplaatsstelling niet wordt genomen zonder dat de gemeente eerst in de gelegenheid is gesteld om zelf in de zaak te voorzien. Een besluit tot indeplaatsstelling wordt dus voorafgegaan door een bestuurlijk traject. GS blijven bij iedere trede van de interventieladder meedenken met de gemeente, zodat de gemeente zelf de taakstelling kan realiseren.

Er staan op dit moment zeven gemeenten op trede vijf van de interventieladder. Zij hebben van GS een besluit tot indeplaatsstelling ontvangen. Bij een besluit tot indeplaatsstelling geven GS de betreffende gemeente nog een laatste begunstigingstermijn om zelf tot een oplossing te komen. Twee gemeenten hebben beroep aangetekend tegen dit besluit van GS.

1.6. *Voor zeven weigergemeenten (waaronder Lansingerland en Zwijndrecht) is eerder de deadline van 1 april 2027 genoemd voor het inlopen van achterstanden onder Trede 5 van het Interbestuurlijk Toezicht. Kan de Commissaris van de Koning garanderen dat er op 2 april 2027 geen uitstel of 'bestuurlijke coulance' meer wordt verleend, maar dat de provincie direct overgaat tot formele indeplaatsstelling?*

Antwoord
In het aanvullend beleidskader van deze provincie staat dat het mogelijk is dat GS het besluit tot indeplaatsstelling niet effectueren als de gemeente voldoende aannemelijk maakt dat zij op korte termijn zelf haar opgave realiseert.

1.7. *Welke concrete voorbereidingen treft de Commissaris van de Koning op dit moment al op ambtelijk en juridisch niveau om op die specifieke datum direct de regie over te nemen, zodat er geen kostbare tijd verloren gaat zodra de deadline verloopt?*

Antwoord
Er wordt per gemeente uitgewerkt hoe de feitelijke uitvoering van de indeplaatsstelling kan worden vormgegeven. Ondertussen blijven GS de gemeenten ondersteunen bij de realisatie van hun opgave, zodat de gemeente zelf aan de taakstelling kan voldoen.

1.8. *In het recente landelijke bestuursakkoord is afgesproken dat 20 procent van de statushouders via alternatieve, aanvullende woonvormen (zoals flexwoningen en woningdelen) moet worden gehuisvest. Welke Zuid-Hollandse gemeenten hebben hiervoor al concrete plannen ingediend bij de Provinciale Regietafel (PRT)?*

Antwoord
Nog geen Zuid-Hollandse gemeente heeft hiervoor een plan ingediend. Gemeenten hebben zes maanden de tijd om een lokaal werkprogramma op te stellen. De afstemming over de totstandkoming van de werkprogramma's loopt niet via de PRT, maar via de regio's voor de woningbouwprogrammering.

1.9. *De Commissaris van de Koning benadrukte in de radio-uitzending Sven op 1, (14 oktober jl.) dat gemeenten een wettelijke taak hebben bij de huisvesting van statushouders. Provincies houden hier toezicht op. Als een gemeente weigert of achterblijft, komt de provincie 'om de hoek' om*

de regie over te nemen. De Commissaris van de Koning voegde daaraan toe: "Dat moet niemand willen." Echter, indien gemeenten moedwillig blijven weigeren mee te werken aan de 20 procent- norm voor aanvullende huisvesting, op welke wijze gaat de Commissaris van de Koning samen met het College van Gedeputeerde Staten de provinciale instrumenten (zoals het versneld verlenen van ruimtelijke ontheffingen buiten de rode contouren) dwingend opleggen om deze locaties alsnog te realiseren?

Antwoord
De (wettelijke) taak van GS voor het toezicht op de huisvesting van vergunninghouders betreft de halfjaarlijkse taakstelling voor gemeenten en gaat niet over de 20% uit het bestuursakkoord. GS houden geen toezicht op hoe gemeenten die aantallen realiseren.

1.10 *Zou de Commissaris van de Koning zwart-op-wit willen garanderen dat de provincie Zuid-Holland geen administratief uitstel verleent aan gemeenten die nul voortgang laten zien, maar per direct overgaat tot het dwangmatig aanwijzen van locaties?*

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 1.5

1.11. Uit de beantwoording van de eerdere vragen van Groep Doe STOER blijkt dat de provincie blijft inzetten op dialoog aan de Provinciale Regietafel (PRT). Erkent de Commissaris van de Koning dat, gezien de aanhoudende weigeringen van diverse Zuid-Hollandse gemeenten om basale opvangplekken te realiseren, deze vrijblijvende methode van enkel het gesprek aangaan, definitief heeft gefaald?

Antwoord

Nee. Om voldoende opvangplekken te realiseren heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties alle cdK's gevraagd om de samenwerking op het asieldossier te bevorderen vanuit hun rol als rijksorgaan. De cdK zet zich hier als voorzitter van de PRT Zuid-Holland blijvend voor in en roept alle gemeenten op te voldoen aan hun opgave die volgt uit de Spreidingswet. Onder deze coördinatie is het aantal asielopvangplekken in Zuid-Holland de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen. De cdK beoordeelt deze werkwijze als effectief.

1.12. Wat is voor de Commissaris van de Koning de absolute ondergrens, hoeveel buiten slapende asielzoekers of hoeveel jaren aan opgelopen huisvestingsachterstanden zijn er nog nodig voordat de Commissaris van de Koning vaststelt dat het lokale en provinciale proces definitief is mislukt?

Antwoord
De cdK vindt dat geen enkele asielzoeker buiten zou moeten slapen. De cdK erkent de grote zorgen over de acute, inhumane situatie en roept gemeenten in Zuid-Holland op om voldoende opvangplekken te realiseren. De cdK streeft ernaar dat de inzet van noodopvanglocaties niet meer nodig is, doordat gemeenten voldoende stabiele opvangcapaciteit binnen reguliere AZC's realiseren.

<u>Toelichting deel 2:</u>

Onlangs deed Commissaris van de Koning Wouter Kolff als woordvoerder van de gezamenlijke Commissarissen in de radio-uitzending Sven op 1 een oproep aan gemeenten om sneller statushouders te huisvesten, met de expliciete waarschuwing dat 'de provincie anders om de hoek komt.' Vrijwel gelijktijdig hebben de gezamenlijke landelijke kerken de 'Actie Onderdak' gelanceerd om statushouders tijdelijk op te vangen in leegstaande pastorieën en bijgebouwen. Dit biedt een concreet handvat om de door minister Bart van den Brink (CDA) (Asiel en Migratie) gesignaleerde opvangcrisis (tijdelijk) op te lossen. Dit vraagt echter om actieve provinciale coördinatie en niet slechts om retoriek vanaf de zijlijn.

De volgende vragen zijn nadrukkelijk, uitsluitend en persoonlijk aan de Commissaris van de Koning als voorzitter van ons hoogste provinciale orgaan gericht, met het verzoek om een directe en inhoudelijke beantwoording zonder verwijzing naar derden.

2.1. *De Commissaris van de Koning sprak dreigende taal richting gemeenten dat de provincie dwingend zou 'ingrijpen' als de taakstellingen voor statushouders niet worden gehaald. Waarom horen we de Commissaris van de Koning nu niet minstens zo hardop en actief pleiten voor het benutten van het aanbod van de maatschappelijke coalitie binnen de 'Actie Onderdak'?*

Antwoord
De commissaris van de Koning verwelkomt het initiatief van de maatschappelijke coalitie binnen de 'Actie Onderdak' en pleit voor een versnelde uitstroom van statushouders naar duurzame huisvesting. Tegelijkertijd biedt het tijdelijk huisvesten van statushouders in kerken geen structurele oplossing voor het tekort aan asielopvangplekken. De commissaris zet zich vanuit zijn rijkstaak in om de samenwerking bij de uitvoering van de spreidingswet te bevorderen, waarmee duurzame opvang wordt beoogd.

2.2. Erkent de Commissaris van de Koning dat het tijdelijk huisvesten van statushouders in kerkelijk vastgoed de druk op de Zuid-Hollandse asielketen direct verlaagt? Zo ja, op welke concrete en actieve wijze gaat de Commissaris van de Koning Wouter Kolff, de Zuid-Hollandse gemeenten aanjagen, faciliteren of verplichten om met lokale kerkbesturen om tafel te gaan zitten om deze locaties per direct te benutten?

Antwoord
De (wettelijke) taak van GS voor het toezicht op de huisvesting van vergunninghouders betreft de halfjaarlijkse taakstelling voor gemeenten. Gemeenten gaan zelf over hoe zij die aantallen realiseren. Zoals aangegeven bij het antwoord op vraag 1.5, denken GS mee met de gemeente, zodat de gemeente de taakstelling kan realiseren.

2.3. De kerken hebben vooraf afstemming gezocht met minister Bart van den Brink (CDA) (Asiel en Migratie) en het COA. Waarom heeft de provincie Zuid-Holland, als primair toezichthouder op de huisvestingstaakstelling, hierin niet zelf het initiatief genomen om kerkelijk vastgoed in kaart te brengen en is dit een erkenning dat toezicht van de provincie tot nu toe te reactief is geweest?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 2.2

2.4. *Zuid-Hollandse gemeenten kampen met complexe regelgeving, bestemmingsplannen en vergunningstrajecten wanneer zij tijdelijke opvang willen realiseren. Is de Commissaris van de Koning bereid om met provinciale noodverordeningen of escalatiebevoegdheden barrières te slechten, zodat kerken die direct opvangcapaciteit aanbieden niet worden tegengewerkt door bureaucreatie op provinciaal of gemeentelijk niveau?*

Antwoord

Nee. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van gemeenten.

2.5. *Is de Commissaris van de Koning bereid om een provinciaal ondersteuningsteam in te richten dat als actieve 'matchmaker' fungeert tussen de deelnemende kerken (begeleid door Stichting INLIA) en de Zuid-Hollandse gemeenten met de grootste achterstanden? Zo nee, hoe rijmt de Commissaris van de Koning dat met zijn eigen uitspraak van 'druk' volgens de wet op gemeenten om de asiel-opvangcrisis aan te pakken door statushouders (versneld) te huisvesten'?*

Antwoord
GS hebben middelen en expertise beschikbaar gesteld ter ondersteuning van de realisatie van asielopvang en de huisvesting van vergunninghouders. Onderdeel hiervan is een subsidie voor bestuurlijke ondersteuning van de Regionale Regietafels (RRTs). Daarnaast zijn er diverse ondersteuningsmogelijkheden vanuit het Rijk.

Den Haag, 17 november 2026

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris, plv. voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA ing. R. Tieman